

AUTHENTICATION
IN ART

AiA Art News-service

de Volkskrant

Ferdinand Bol, Cornelis Tromp, 1667. © Foto: René Gerritsen

Vermist portret Ferdinand Bol teruggevonden in Portugees kasteel

Verloren gewaand schilderij Ferdinand Bol duikt op in Portugal, en komt naar Nederland. Cornelis Tromp liet zichzelf wel 22 keer schilderen, maar slechts één keer door Bol.

Door: Stefan Kuiper 11 oktober 2017, 02:00

Het was louter bekend als prent en werd beschouwd als verloren, totdat het afgelopen voorjaar opdook: Ferdinand Bols admiraalsportret van Cornelis Tromp (1629-1691). Het toont de marineofficier in vol ornaat en omringd door nautische attributen tegen de achtergrond van een zeeslag met daarin het vlaggeschip *Hollandia*. Dat dit werk bestaan moest hebben was bekend, door de ets die Lambert Visscher er eind 17de eeuw van maakte. Het originele schilderij, dat terugkeert naar Amsterdam voor de Bol/Flinckdubbel-expositie [in het Amsterdam Museum](#) en [het Rembrandthuis](#), is volgens Rammelt Daalder, voormalig conservator van het Scheepvaartmuseum, interessant: 'Aan Tromp-portretten bestaat geen gebrek, maar een geschilderd door Bol (1616-1680) is een unicum.'

[Lambert Visscher, Cornelis Tromp \(naar Bol\).](#)

[1667-1702.](#) ©

Het werk, vertelt Norbert Middelkoop, conservator bij het Amsterdam Museum, is sinds de jaren tachtig in het bezit van de huidige, in Portugal woonachtige eigenaar. Hij trof het bij de koop van zijn kasteel aan bij de inboedel en heeft het sindsdien in zijn woonkamer hangen. Toen hij hoorde van de dubbeltentoonstelling nam hij via een tussenpersoon contact op met het museum. Middelkoop bekeek enkele afbeeldingen, reisde in gezelschap van portretten-specialist Rudi Ekkart naar Portugal, en raakte overtuigd van de authenticiteit.

Middelkoop: 'Een signatuur ontbrak en de ontblote onderarmen en andere details

weken af van de prent van Lambert Visscher, maar de datering paste en de stijl (het plezier in stoffage, de huidtinten) waren des Bols.'

Dat zware harnas droeg Tromp nooit. Het werd enkel afgebeeld vanwege de krijgszuchtige uitstraling

Remmelt Daalder, voormalig conservator Scheepvaartmuseum

Het portret toont Tromp in vol ornaat: een borstkuras aan het lijf, een admiraalstaf in de hand, (later aangebrachte) erelinten om de nek. Op tafel staan een hemelglobe, een kaart en een graadstok. Uitrusting en spulletjes, verklaart Daalder, hebben niet zozeer een descriptieve als wel een symbolische functie: 'Dat zware harnas droeg Tromp nooit. Het werd enkel afgebeeld vanwege de krijgszuchtige uitstraling. Het vertelde de kijker: hier staat een ridder, Ridder Tromp. Die globe werd in de tijd van schilderen trouwens enkel nog gebruikt door sterrenkundigen.'

Ook de afgebeelde jonge, zwarte slaaf die als page diende, viel in de categorie 'statusobjecten'. Middelkoop: 'Hij moest luxe uitstralen. Of Tromp überhaupt een page had, is ongewis.'

Dit soort schilderijen, zegt Middelkoop, waren beeldpropaganda. Ze maakten deel uit van een cultus die zeelieden rond zichzelf schiepen, een traditie die onder Michiel de Ruyter in die periode een hoge vlucht nam. Middelkoop: 'Na de zegerijke tocht naar Chatham bestelde De Ruyter zes portretten bij Bol. Tromp moet daarnaar hebben gekeken met een blik van: zó, dat wil ik ook wel.'

Hij kreeg het. Tenminste 22 portretten liet de admiraal van zichzelf schilderen, werken waarvoor naast Bol (samen met Govert Flinck alom beschouwd als de succesvolste leerling van Rembrandt) een gezaghebbende portrettist als de in Engeland werkende Sir Peter Lely tekende. Ze dienden ter decoratie van Tromps huizen aan de Keizersgracht en in 's-Graveland (Trompenburgh) of in een van de zes kantoren van de admiraliteit in Nederlandse handelssteden. Soms ook als diplomatiek geschenk. Daalder: 'Men kon ze gebruiken als visitekaartje.'

Saillant aan dit exemplaar is de zeeslag op de achtergrond. Die lijkt niet van de hand van Bol zelf. Even heerste het idee die was toegevoegd door Willem van de Velde de Jonge, een specialist op het gebied van zeeslagen, maar na bestudering sluit Daalder die mogelijkheid uit. 'Stilistisch schiet het daarvoor te kort. De lichtval op de zeilen - een van Van de Veldes specialiteiten - is onder zijn niveau. Wie het wel schilderde? Ik zou het niet durven zeggen.'

Na de tentoonstelling gaat het schilderij terug naar de eigenaar. Zou een Nederlands museum een poging tot verwerving moeten doen? Middelkoop: 'Ja, maar niet het Amsterdam Museum. Wij bezitten al een Tromp-portret en zijn bovendien een stadsmuseum. Een maritiem museum is een logischer bestemming.' Het Scheepvaartmuseum dan? Remmelt Daalder: 'Wellicht. Ook het Scheepvaartmuseum bezit al een portret van Tromp, maar dit exemplaar is mooier.'